

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	1
Кафедра	Графічний дизайн	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	вибіркова
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	4

ШРИФТ

Семестр 4 (за графіком)

Викладач	Іваненко Тетяна Олександрівна, доцент, кандидат мистецтвознавства (доктор філософії), доцент кафедри графічного дизайну
E-mail	tana_art@ukr.net
Заняття	<i>за розкладом весняного семестру</i>
Консультації	<i>середа 12.00–13.00 (3-й корпус ХДАДМ, вул. Мистецтв, 8, ауд. 311.)</i>
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 3, поверх 3, ауд. 307)
Телефон	+38 (057) 706-28-11, кафедра дизайну

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою вивчення дисципліни «Шрифт» є певний обсяг знань з основ композиції і формоутворення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Іваненко Т. О. Рисований шрифт: Методичні вказівки з дисципліни «Шрифт» для студентів 2 курсу спеціальності 6.020.207 «Дизайн» спеціалізації «Графічний дизайн». — Х. : ХДАДМ, 2010. — 56 с.
2. В. Гальченко. Типографіка: основи и принципы — Харьков: ХГАДИ, 2007. — 72 с.
3. Іваненко Т. О. Типографіка: Методичні вказівки для студентів спеціальності 022 Дизайн, ОПП «Графічний дизайн», «Мультимедійний дизайн». — Х. : ХДАДМ, 2019. — 40 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали це зразки студентських робіт з методфонду кафедри.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Аудиторне обладнання: столи, стільці, комп'ютер, блокнот, папір, олівці, лінери, тощо.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни визначається професійним сприйняттям особливостей шрифтової форми; оволодінням основ рукописного шрифту, а також головними принципами побудови буквених знаків за допомогою інструментів креслення.

Виконуючи практичні завдання, студенти одержують початкові навички побудови букв, знайомляться з термінологією, формою шрифтових елементів, законами оптичних ілюзій та засобами візуальних компенсаторів у шрифті, а також вивчають властивості взаємодії простору букв з площиною листа. Шрифт є носієм двох функцій: інформаційно-значеннєвий і художньо-естетичної. Можливості посилення впливу шрифту закладені в його естетичних якостях, виразних можливостях художньої форми. Ці його якості освоюються дисципліною «Шрифт» і знаходять застосування у творчій практиці дизайнерів-графіків. ОПД є поглиблення науково-професійних компетенцій студентів шляхом надання їм певного обсягу знань щодо органічних процедур дизайнерської діяльності – власне проектуванням та критикою. На практичних та деяких лекційних аудиторних заняттях студенти набувають навички теоретичного аналізу та виявлення проблем в сфері дизайнерської діяльності з можливістю подальшого втілення результатів роботи у власний дослідницький простір. Опанування цих знань посилює професійні компетенції здобувачів першого ступеня вищої освіти і збагачує їх проєктно-теоретичний тезаурус новітніми матеріалами, які необхідні для підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту) зі спеціальності 022 – «Дизайн», освітньо-професійної програми «Промисловий дизайн».

Компетентності бакалавра, що забезпечує дисципліна: СК14 -Здатність застосовувати знання та базові навички графічного дизайну та засоби шрифтової графіки у професійній діяльності. **Програмні результати:** ПРН-21-Здатність застосовувати знання та базові навички графічного дизайну та техніки друкованої графіки у професійній діяльності.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом 4 семестру 2-го курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних годин, з них: аудиторні практичні (45 годин), самостійна робота (45години). Структура дисципліни складається з 2-х модулів:

1 МОДУЛЬ

Завдання спрямовані на ознайомлення із спеціальною термінологією, класифікацією видів шрифту, характерними формами та особливостями літер, вивчення пропорцій та закономірностей побудови шрифту (літер та напису).

2 МОДУЛЬ

Завдання спрямовані на поглиблення вивчення закономірностей побудови шрифту завдяки графічному аналізу робіт відомих шрифтарів, а також шляхом розробки текстового або акцидентного (display font) алфавіту, цифр та необхідного комплексу символів для забезпечення набору тексту латинською системою письма (одне накреслення).

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст матеріалу розкриваються у процесі проведення практичних занять. Практичні заняття здійснюються у вигляді виконання практичних вправ. Самостійна робота

студентів спрямована на завершення аудиторної роботи. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи та виконаних практичних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційний переляд.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A++ 98–100	задовільно	64–74	D
			A+ 95–97		60–63	E
			A 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Організація та проведення занять з дисципліни проводяться відповідно до загальноприйнятих норми і правил поведінки Вищої школи. Викладач координує процес занять, а також сприяє створенню умова до сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особлива увага приділяється досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у галузі дизайну, про що повинен попередити здобувачів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не являються перешкодою для реалізації здобувачами вищої освіти процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі об'єктивних причин (хвороби тощо) викладач має право назначити додаткове заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі здобувачем.

Про зміни часу та місця проведення занять за розкладом викладач інформує здобувачів вищої освіти через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтвержені необхідними документами, попередженням викладача та інформуванням деканату). Не вітаються запізнення на заняття. Самостійне відпрацювання теми (відповідь на ключові питання, запропоновані викладачем) відбувається в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких причин.

Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх роботах : доповідях, статтях, проектних розробках, тезах тощо). Кожен випадок порушення академічної доброчесності розглядається як ситуація, що негативно впливає на рейтинг здобувача і оцінку його роботи. У разі прояву плагіату – копіювання в статті/рефераті чужих матеріалів без посилання на справжнього автора чи оригінал виробу (твору), студент не тільки не отримує балів, але й стає суб'єктом обговорення та покарання згідно положення «Про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв» <https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf>).

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
			Модуль 1.			
1-2 тижд ень	1	практи чні	Спеціальна термінологія. Форми шрифтових елементів. Завдання № 1.	6	виконання завдань	
3- 4 тижд ень	2	практи чні	Класифікація шрифту. Основні групи шрифту, їх ознаки. Завдання № 2.	6	виконання завдань	
5-7 тижд ень	3	практи чні	Загальні закономірності побудови літер та напису (пропорції букв, оптичні компенсатори, просторовість, принципи взаємозв'язків у шрифті). Аналіз побудови шрифту на прикладі робіт відомих шрифтарів. Завдання № 3.	9	виконання завдань	

Модуль 2.						
8-13	4	практичні	Проект текстового / акцидентного (display font) алфавіту (латиниця: прописні та рядкові), цифр та необхідного комплексу символів. Завдання № 1.	18	виконання завдань	
14-18 тижд ень	5	практичні	Презентація проекту (один аркуш). Завдання № 2.	15	виконання завдань	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1.1	Поточний контроль	0–20
1.2	Поточний контроль	0–20
1.3	Поточний контроль	0–20
1.4	Поточний контроль	0–20
1.5	Поточний контроль	0–20
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

A+	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав повний обсяг з креативним творчим підходом. Відвідував усі заняття, був активним, опрацював додатковий матеріал і виконав усі рекомендації викладача.
A	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав повний обсяг з креативним творчим підходом. Відвідував усі заняття і виконав усі рекомендації викладача.
A-	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав повний обсяг з креативним підходом. Відвідував усі заняття і виконав усі рекомендації викладача.
B	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав повний обсяг. Відвідував усі заняття і виконав усі рекомендації викладача.
C	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав повний обсяг, але має зауваження. Відвідував усі заняття і виконав усі рекомендації викладача
D	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, виконав повний обсяг, але має значні недоліки
E	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	Пропуск рубіжних форм контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студентів під час аудиторної роботи (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у виконанні колективних /творчих чи науково-дослідних/ завдань (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Додаткові джерела інформації пропонуватимуться до розгляду у процесі вивчення дисципліни.

Основна література:

1. Бойчук А. В., Даниленко В. Я. Харьковская школа дизайна (Методические материалы. Дизайн-образование) / А.В. Бойчук, В.Я. Даниленко – М. : ВНИИТЭ, 1990.
2. Даниленко В. Я. Дизайн. Підручник / В. Я. Даниленко. – ХДАДМ, 2004.
3. Дербилова Е. А. Дар шрифта / Е. А. Дербилова. – Х. : Консум, 2003. – 176 с.
4. Іваненко Т. О. Оригінальність без меж: природа акцидентного шрифту / Т. О. Іваненко. – Х. : ХДАДМ, 2011. – 184 с.; іл.
5. Лесняк В. И. Акцидентный шрифт: 75 оригинальных шрифтов / В. И. Лесняк. – Х. : Колорит, 2004. – 140 с.
6. Лесняк В. И. Графический дизайн (основы профессии) / В. И. Лесняк. – К. : Bios Design Books, 2009. – 416 с.
7. Лесняк В. И. Модернистские и постмодернистские шрифты: 44 оригинальных шрифта / В. И. Лесняк. – Х. : Колорит, 2006. – 148 с.
8. Різник М. Г. Письмо і шрифт / М. Г. Різник. – К. : Вища школа, 1978. – 150 с.
9. Рудер Э. Типографика / Э. Рудер ; пер. с нем. – М. : Книга, 1982. – 286 с.

Допоміжна

1. Бодони Дж. О письменности и книгопечатании: Пер. с итал. // Книгопечатание как искусство. Типографы и издатели XVIII–XX веков о секретах своего ремесла. – М. : Книга, 1987. – С. 59–84.
2. Большаков М. В. Декор и орнамент в книге. Альбом / М. В. Большаков. – М.: Книга, 1990. – 155 с.
3. Большаков М. В., Гречихо Г. В., Шицгал А. Г. Книжный шрифт / М. В. Большаков – М. : Книга, 1964. – 311 с.
4. Бригхерст Р. Основы стиля в типографике / Р. Бригхерст ; пер. с англ. – М. : Издатель Д. Аронов, 2006. – 432 с.
5. Глазычев В. О дизайне / В. Глазычев. – М. : Искусство, 1970.– 192 с.

6. Гордон Ю. Книга про буквы от Аа до Яя / Ю. Гордон. – М. : Студия А. Лебедева, 2006.
7. Дюрер А. О шрифте / А. Дюрер ; пер. с нем. – М. : Книга, 1981. – 47 с.
8. Иттен И. Искусство формы / И. Иттен ; пер. с нем. – М. : Изд. Д. Аронов, 2004.
9. Капр А. Эстетика искусства шрифта / А. Капр ; пер. с нем. – М. : Книга, 1979. – 124 с.
10. Королькова А. Живая типографика / А. Королькова. – М. : IndexMarket, 2008. – 224с.
11. Кричевский В. Типографика в терминах и образах В. Кричевский : В 2 т. – М. : Слово, 2000. – Т. 1. – 142 с.
12. Ляхов В. Н. Очерки теории искусства книги / В. Н. Ляхов. – М. : Книга, 1971. – 254 с.
13. Ньюарк К. Что такое графический дизайн? / Квентин Ньюарк ; пер. с англ. И В. Павловой. – М. : АСТ: Астрель, 2005. – 255 с.
14. Основные термины дизайна. Краткий справочник-словарь. – М. : ВНИИТЭ, 1989.
15. Серов С. И. Гармония классической типографики / С. И. Серов : В 3 ч. – М. : ЗАО «Линия График», 2003. – Ч. 1. – 32 с.
16. Серов С. И. Типографика визуальной коммуникации / С. И. Серов : В 3 ч. – М. : ЗАО «Линия График», 2004. – Ч. 2. – 32 с.
17. Чихольд Я. Облик книги. Избранные статьи о книжном оформлении / Я. Чихольд. – М. : Книга, 1980. – 239 с.
18. Шицгал А. Г. Русский типографский шрифт: Вопросы истории и практика применения / А. Г. Шицгал. – 2-е изд. – М. : Книга, 1985. – 256 с.
19. Шрифты. Разработка и использование / Г. М. Барышников, А. Ю. Бизяев, В. В. Ефимов [и др.]. – М. : ЭКОМ, 1997. – 288 с.
20. Шпикерман Э. О шрифте / Эрик Шпикерман. – М. : ПараТайп, 2005. – 192 с.
21. Clair K. A typographic workbook: A primer to history, techniques and artistry / Kate Clair. – New York: John Wiley & Sons, Inc., 1999. – 371 p.
22. Hlavsa O. Typographia / O. Hlavsa. – Praha: SNTL, 1986. – 512 s.
23. Typosphere: new fonts to make you think. – Collins Design, 2007. – 192 с.